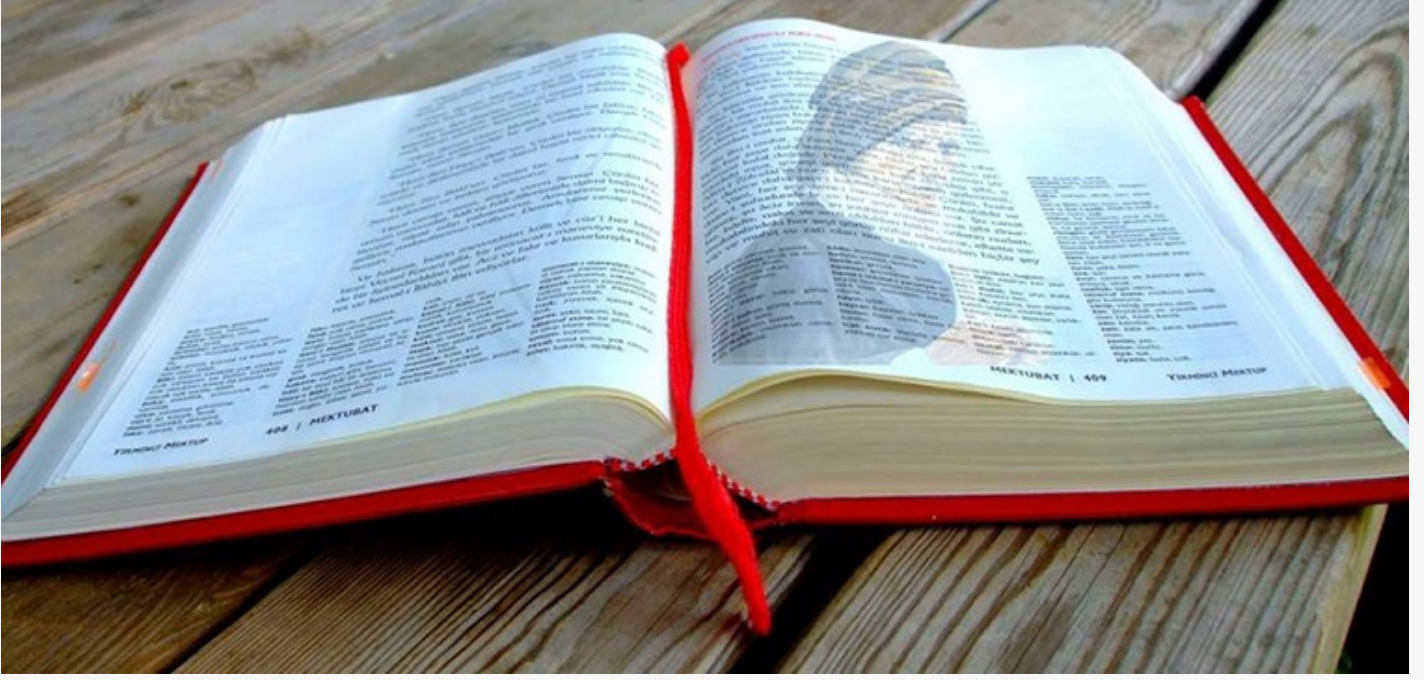

Bediüzzaman Said Nursi

Gençliği ve Tahsil Hayatı: I. Meşrutiyet Devri

1878 (1) 'de Bitlis'in Hizan ilçesinin Nurs köyünde doğan Bediüzzaman, ilk eğitimini ağabeyi Molla Abdullah'tan aldı. Beş yıl süren tahsil hayatı boyunca, bir çok medresede kısa sürelerle bulunarak ders aldı. Sonunda, Doğu Beyazıt'ta bulunan Şeyh Mehmet Celali'nin medresesinde üç ay süren bir eğitim neticesinde (2) , İcazet (3) aldı.

O dönemin medrese alimleri arasında gelenek halinde olan ilmi münazaralarda elde ettiği başarılar ve mütalaa ettiği kitapları kolaylıkla ezberine alması gibi özellikleri sebebiyle, kendisine "Bediüzzaman"(4) lakabı verildi.

1893 yılında Miran aşiret reisi Mustafa Paşa'yı yöre halkına yaptığı baskı ve zorbalıktan vazgeçirmek için (5) Cizre'ye giden ve burada bir müddet kalan Said Nursi, 1894'te Mardin'e geldi. Burada bir müddet kaldıktan sonra Bitlis'e gelen Bediüzzaman'a, Vali Ömer Paşa, Vilayet konağında bir oda tahsis etti. Bitlis'te geçirdiği iki yıllık süre zarfında Konağın büyük kütüphanesinden istifade eden Bediüzzaman, ilmi açıdan ulema ve nüfuzlu kimseler arasında hatırı sayılır bir şöhret kazandı.

İki senelik Bitlis hayatından sonra Said Nursi, Vali Hasan Paşa'nın daveti üzerine gittiği Van'da on yıl kadar kaldı. Konağın kendisine ayrılan bölümünde uzun süre kalarak çalışmalarına devam eden Bediüzzaman'ın zihninde, eğitim esasları ve yönetim şekliyle "Medreset'üz Zehra" adını verdiği bir üniversite projesi teşekkül etmişti.(6)

Valinin konağında okuduğu gazetelerin birinde, İngiltere'nin Sömürgeler Bakanı Gladstone'un Avam Kamarasında, elinde bir Kur'an-ı Kerim ile kürsüye gelerek; "Bu Kur'an Müslümanların elinde bulunduğu müddetçe, biz onlara hakiki hâkim olamayız. Ne yapıp yapıp, bu Kur'an'ı sükût ettirip ortadan kaldırmalıyız. Yahut da Müslümanları ondan soğutmalıyız" dediğini (7) okumuş ve buna karşılık "Kur'anın bu asra bakan manevi mucizesi"ni insanlara ispat ederek gösterme kararını vermişti.(8)

Said Nursi, idealindeki üniversite düşüncesini hükümete iletmek maksadıyla, 1907 yılının başlarında İstanbul'a gitti.(9) Hükümet, Üniversite ile ilgili dilekçeye ilgi göstermedi. Ancak İstanbul ulemasının, talebelerin, medrese hocalarının ve siyasetçilerin ona olan ilgisinden rahatsız olarak Bediüzzaman'ı önce Timarhaneye (10) daha sonra da hapisaneyeye gönderdi.

II.Meşrutiyet Devri

Said Nursi'nin serbest bırakılmasından kısa bir süre sonra 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi. Meşrutiyetin 3. gününde, Sultanahmet'te ve daha sonra Selanik Meydanı'nda tekrarladığı ve metnini birçok gazetenin yayınladığı "Hürriyete Hitap"(11) adlı nutkunda, meşrutiyet ve hürriyet kavramlarının İslâmiyet'e aykırı olmadığını anlatıyordu. Yine Doğu'daki aşiret reislerine Bediüzzaman imzasıyla telgraflar çekerek (12) meşrutiyetin ve anayasal sistemin İslâmiyet'e aykırı olmadığını anlatıyordu.

31 Mart 1909 ayaklanması esnasında Said Nursi, yayınladığı makaleler ve askerlere yaptığı konuşmalarda yatıştırıcı bir rol oynamasına rağmen, olaya karıştığı iddia edilerek tutuklandı ve Divan-ı Harb-i Örfi'de, idam talebiyle yargılandı. Daha sonra "İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi veya Divan-ı Harbi Örfi" adıyla neşredilen savunmasının ardından beraat etti.

Bediüzzaman 1910 yılı baharında Van'a döndü. Hakkari, Bitlis, Muş, Diyarbakır ve Urfa yörelerini dolaşarak, bölgedeki aşiretleri ziyaret etti. onlara Meşrutiyet ve meşveretin İslami temellerini anlattığı bu seyahat notları "Münazarat" adı altında yayınladı.

1911 yılı başlarında Şam'a gelen Said Nursi, alimlerin daveti üzerine Emeviye Camii'nde bir hutbe verdi. İslam dünyasının siyasi, ekonomik ve sosyal sorunları ve çözüm yollarını anlattığı hutbesini "Hutbe-i Şamiye" adı ile neşredildi.

Şam'dan İstanbul'a geçerek Sultan Reşad'ın Rumeli seyahatine Şark Vilayetlerini temsilen iştirak etti.(13) Üsküp Üniversitesi'nin temel atma törenine katıldı. Balkan Savaşları yüzünden yapımı duran Üsküp Üniversitesi için ayrılan tahsisatın, Medreset-üz Zehra projesine aktarılmasını hükümete kabul ettirdikten (14) sonra İstanbul'dan ayrılarak Van'a döndü. Medreset-üz Zehra'nın temeli 1913 yılının yaz aylarında Van Gölü kıyısındaki Artemit'te atıldı.(15) Ancak bu defa da I. Dünya Savaşının başlaması bu projenin de ertelenmesine sebep oldu. Said Nursi de talebeleriyle birlikte Doğu Milis Teşkilatı'nı kurdu ve Van-Bitlis cephesinde gönüllü alay komutanı olarak Ermenilere ve Ruslara karşı savaştı.(16) Bu savaş esnasında, "İşarat-ül İcaz" adındaki tefsirini te'lif etti.(17) 1916'da Bitlis savunması sırasında bir çok talebesi şehid oldu, kendisi de yaralanarak Ruslara esir düştü ve Kosturma'daki esir kampına götürüldü.(18)

Şubat 1917'de başlayan Rus ihtilalinin sebep olduğu bu karışıklıktan istifade eden Said Nursi firar etti. Kosturma'dan Petersburg'a geçerek Varşova'ya gitti. Buradan da Viyana'ya geçti ve Alman makamları tarafından düzenlenen bir belgeyle de Sofya üzerinden İstanbul'a geldi.(19)

Enver Paşa, İstanbul'da kurulma aşamasında olan Darül-ül Hikmet-il İslamiye'ye onun da aza olarak tayin edilmesini hükümete teklif etti.(20) Şeyhülislam Musa Kazım Efendi'nin teklifi ile de Sultan Vahidüddin tarafından kendisine İlmiye'de Mahreç payesi verildi.(21)

13 Kasım 1918'de İstanbul'un Müttefik Kuvvetler tarafından işgal edilmesinden sonra İngiliz yanlısı kamuoyu ciddi kuvvet kazanmıştı. Bunun üzerine Bediüzzaman, ulema çevresinden de İngiliz propagandalarına destek verenlerin etkisini kırmak ve halkı uyarmak için "Hutuvat-ı Sitte" adlı eserini yayınladı.(22) Bu hareketi, İngiliz işgal kuvvetleri komutanı General Harrington'ın emriyle ölü veya diri ele geçirilmek üzere aranmasına sebep oldu.(23) Anadolu'da başlayan İstiklal Savaşı'nın ve Kuva-yı Milliye'nin aleyhine çıkarılan Şeyhülislam fetvasına karşı bir de fetva yayınladı.(24) Bediüzzaman, yazı ve makalelerinde de İstiklal Savaşı'nı 'cihad', Kuva-yı Milliyecileri de 'mücahid' ilan ederek Anadolu'daki İstiklal mücadelesini destekledi.

Bediüzzaman'ın çalışmalarını ve mücadelesini yakından takip eden Mustafa Kemal ve arkadaşları, müteaddit defalar çektikleri telgraflarla Bediüzzaman'ı ısrarla Ankara'ya davet ediyorlardı. Eski Van valisi Tahsin Bey gibi dostlarının da ısrarlı davetleri sonucu, 1922 yılının Kasım ayı ortalarında Ankara'ya gitti.(25)

Büyük Millet Meclisi ve Şeflik Devri

Bediüzzaman, 25 Kasım 1922'de BMM'nde düzenlenen resmi hoş geldin merasimiyle karşılandı.(26) Said Nursi, II. Meşrutiyet döneminde Van'da temelini attığı fakat savaş yüzünden inşaatı başlatılamayan üniversitenin yeniden

kurulması için mebuslara bir kanun teklifi hazırlattırdı. Bu teklif mecliste bulunan 200 milletvekilinden 163'ünün imzasıyla kanunlaştı.(27) Mecliste bir beyanname (28) yayınlayarak namazın önemini anlattı ve onları dinin emirlerine riayet etmeye davet etti. Meclis Başkanı Mustafa Kemal bundan rahatsız oldu ve aralarında sert tartışmalar yaşandı.(29) Bu olay, Bediüzzaman ve yeni rejimin kurucuları arasındaki görüş farklılıklarının ilk işaretleri idi.

Ankara'daki çalışmaları sırasında yeni rejimin önde gelenlerinin bambaşka bir yolda olduğunu anlayan Bediüzzaman, Şark Vilayetleri Umumi Vaizliği ve mebusluk tekliflerini reddederek (30) 1923 yılının Mayıs ayı başlarında Van'a gitti.(31)

1925 yılında patlak veren Şeyh Said isyanına destek vermemesine ve hatta onu isyandan vazgeçirmeye çalışmasına rağmen hükümet, Bediüzzaman'ı 1925 yılının Mayıs ayı ortalarında Burdur'a sürgüne gönderdi.

25 Ocak 1926'da Isparta'ya nakledilen Bediüzzaman, oradan da Isparta'nın daha ücra bir köyü olan Barla'ya nakledildi.(32) Barla, bir iman inkılabına beşiklik ediyordu. Risale-i Nur Külliyyatının büyük bir kısmı burada neşredildi.

Said Nursi'nin Nur Risalelerini önlerindeki en büyük engel olarak gören çevreler, daha yakından kontrol edebilmek amacıyla onun 1934 yılının yaz aylarında Isparta'nın merkezine getirilmesini istedi. Bediüzzaman, burada da iman hizmetinden geri durmadı. Polis 20 Nisan 1935 de Said Nursi'nin oturduğu evde arama yaptı ve onun bütün kitaplarına el koydu. Bediüzzaman'ı da emniyete götürerek sorgulayan polis suç unsuru herhangi bir şeye rastlamayınca serbest bırakmak zorunda kaldı. Ancak birkaç gün sonra, yeni tutuklamalarla birlikte Said Nursi ve Risale-i Nurlar hakkında soruşturma başlatıldı. Bediüzzaman ve 120 Nur talebesi askeri araçlara bindirilerek Eskişehir hapisanesine gönderildi.

Bediüzzaman, vatana ihanet iddiasıyla yargılandığı dava müddetince tutuklu kaldı. Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'nin 19 Ağustos 1935 tarihinde verdiği kararla, Said Nursi'ye 11 ay hapisle birlikte Kastamonu'da mecburi ikamet; on beş talebesine de altışar ay hapis cezası verildi.(33)

Eskişehir Cezaevi'nden tahliye edilen Bediüzzaman Said Nursi serbest bırakılmayarak, polis gözetimi altında mecburi ikamet için Kastamonu'ya gönderildi. Kastamonu'da da Bediüzzaman'ın etrafını yeni talebeleri almaya başlamıştı.

Said Nursi, 20 Eylül 1943' de Isparta savcısından gelen talimat üzerine yeniden tutuklandı. Ağır hasta olmasına rağmen 3 Ekim 1943 tarihinde Isparta'ya gönderildi. Askeri konvoyla Çankırı üzerinden Ankara'ya oradan da trenle Isparta'ya getirildi.

Risale-i Nur ile ilgili davaların Denizli'deki davayla birleştirilmesi kararının alınmasıyla 25 Ekim 1943'te Denizliye sevk edildi. Denizli hapsi yine tecrit altında başladı. Çok zor şartlar altında geçen yeni hapisane dönemi ve yargılama safhalarında da Bediüzzaman, Risale-i Nur'un telifine devam etti. 15 Haziran 1944 günü Mahkemenin verdiği berat ve tahliye kararına (34) rağmen CHP hükümeti Said Nursi'nin Afyon'un Emirdağ ilçesinde zorunlu iskana tabi tutulmasını emretti.

Emirdağ'a gelen Bediüzzaman hükümet binasının karşısında bir odaya yerleştirildi. Camiye gitmesine bile müsaade edilmediği, devamlı takip ve tarassuda tabi tutulduğu Emirdağ sürgünü, Bediüzzaman'a Denizli hapisanesini bile aratıyordu. Hukuki ve kanuni yollardan Bediüzzaman'ı alt edemeyen muhalifleri onu zehirleyerek imha etmek istiyordu. Hayatı boyunca yirmi üç defa denenecek bu teşebbüslerin üçü Emirdağ'da gerçekleşmişti.

Bu zulümler ve olumsuzluklar yaşanırken Risale-i Nurların telifi devam ediyor ve sıkıntıları hafifletecek sevindirici gelişmeler oluyordu. Yargıtay Birinci Ceza dairesi, 30 Aralık 1944 tarihinde verdiği kararla Savcı tarafından temyiz edilen Denizli Ağır Ceza Mahkemesi'nin beraat kararını onayladı. Diğer bir gelişme ise artık Risale-i Nurların teksir makinesi ile çoğaltılması imkanının doğması idi.

Her geçen gün Risale-i Nurların yaygılaşarak muhtaçlara ulaşması Hükümeti yine rahatsız etmeye başlamıştı. 17 Ocak 1948 günü Said Nursi ve on beş talebesi evlerinden ve işyerlerinden alınarak Afyon hapisanesine gönderildiler. Bütün ağır ve zor şartlara rağmen Bediüzzaman yazmaya devam ediyor, ondördüncü ve onbeşinci Şuaları burada yazarak Risale-i Nurların telifini tamamlıyordu.

Ve nihayet mahkeme, 6 Aralık 1948 tarihinde Said Nursi hakkında 20 ay ağır hapis cezasına hükmetti. Karar temyiz edildi ve Yargıtay, kararı Bediüzzaman'ın lehine bozdu. Yargıtay'ın bozma kararına rağmen Afyon Ağır Ceza Mahkemesi yargılamayı uzatarak 20 aylık sürenin cezaevinde geçmesini sağladı. Hak etmediği cezanın süresini tutukluluk haliyle dolduran Said Nursi, 20 Eylül 1949'da serbest bırakıldı. Ancak Ankara'dan gelen emirle Afyon'da mecburi iskana tabi tutuldu ve nihayet 28 Aralık 1949 tarihinde Emirdağ'a dönebildi.

Demokrat Parti Devri

Bediüzzaman, 14 Mayıs 1950'de başlayan Demokrat Parti devrini 23 Ağustos 1953'e kadar kaldığı Emirdağ'da karşılamıştı. Demokrat Parti iktidarının getirdiği ferahlığa rağmen, CHP'li bürokrasi Bediüzzaman'la uğraşmaya devam ediyordu. 1951 yılında Emirdağ'da şapka meselesinden Bediüzzaman'a bir dava açılmış ve ifadesi alınmıştı. Bundan hemen bir yıl sonra da İstanbul'da, G_ençlik Rehberi adlı kitabı hakkında bir dava daha açılmıştı. Bediüzzaman bu davanın duruşmasına katılmak için 22 Ocak 1952 tarihinde İstanbul'a gitti. 5 Mart 1952'de yapılan son duruşmada mahkeme heyeti, men-i muhakeme kararı vererek davayı sonuca bağladı. Bir süre için Emirdağ'a giden Bediüzzaman, 1953 yılının bahar mevsiminde tekrar İstanbul'a döndü.

İstanbul'da yaklaşık üç ay kadar kalan Bediüzzaman, 1953 yılının ortalarında Emirdağ'a oradan da 23 Ağustos 1953'te Isparta'ya geldi. Isparta'da açılan bir davanın daha sorgu hakimliğinde iken reddedilmesi ile artık onun hayatında mahkemeler devri kapanmıştı. Bu arada Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatı talebeleri tarafından kaleme alınmış ve bizzat kendisi tarafından kontrol edildikten sonra gerekli düzeltmeler yapılarak Risale-i Nur Külliyyatı'na dahil edilmişti.

2 Aralık 1959'da Ankara'ya yaptığı ziyaret artık Bediüzzaman'ın veda seyahatlerinin başladığını gösteriyordu.

Ankara'da bir gece kalarak dost ve talebeleriyle görüştüktan sonra 3 Aralık 1959 günü Ankara'dan Emirdağ'a, oradan da Isparta'ya gitti. Ancak, on beş gün sonra tekrar Emirdağ'a döndü. Konya'daki talebelerinin daveti üzerine 19 Aralık 1959 günü Emirdağ'dan ayrılarak Konya'ya gitti. Burada talebeleriyle görüştü ve Mevlana'nın türbesini ziyaret etti. Aynı gün Isparta'ya gitmek üzere Konya'dan ayrıldı.

Talebelerinin daveti üzerine 31 Aralık 1959 günü Ankara'ya geldi. Burada bir gece kaldı ve ertesi gün İstanbul'a hareket etti. İstanbul'da da bir gece kalarak talebeleriyle görüşüp vedalaştı ve 3 Ocak 1960 gününün akşamında Ankara'ya gitmek üzere İstanbul'dan ayrıldı. "Vasiyetnamem Hükmündedir" dediği son dersini Ankara'da yaptı.

6 Ocak 1960 günü saat 10.30 sularında Konya'ya gitmek üzere hareket etti. Konya'da kardeşi Abdülmecit'i ve Mevlana'nın türbesini ziyaret ettikten sonra Emirdağ'a, dört gün sonra da Ankara'ya gitmek için yola çıktı. Ancak bu kez Said Nursi'nin şehir merkezine girişi polis tarafından engellenmişti.(35)

Ankara'ya girmesi engellenen Said Nursi, Emirdağ'a geri döndü. Buradaki bir haftalık ikametinden sonra 20 Ocak günü Isparta'ya gitti ve bir buçuk ay da burada kaldı. Ramazan ayı geldiğinde Bediüzzaman ağır hastaydı. Takvimler 19 Mart 1960 tarihini gösteriyordu. Said Nursi yanındaki talebelerine Urfa'ya gitmek istediğini söyledi. Arabası hazırlandı ve 83 yaşındaki Bediüzzaman ağır hasta haliyle arabanın arka koltuğunda yola çıktı. 20 Mart'ta yağmurlu bir havada başlayan bu yolculuk onun son yolculuğuydu._

21 Mart günü Urfa'ya ulaşıldığında talebeleri kendisine Halilürrahman Dergahı'nı göstermek istediler. Ama o yürüyemeyecek kadar ağır rahatsızdı. onu şehrin en iyi oteli olan İpek Palas Oteli'ne yerleştirdiler. Bu arada otele gelen polisler, İçişleri Bakanı'nın emriyle derhal Isparta'ya geri dönmeleri gerektiğini tebliğ ettiler. Bunu duyan halk otelin önüne toplandı. Polis, Bediüzzaman ve yanındaki talebelerinin ısrarla Urfa'dan ayrılmalarını istiyor ve Ankara'nın emrini hatırlatıyordu.(36) Bu baskı sürerken Bediüzzaman 23 mart 1960 günü, 27 numaralı odada sabaha karşı vefat etti. Hayatı boyunca dayanılması güç acılara ve baskılara maruz kalmasına rağmen hayat tarzıyla bir destan yazan Bediüzzaman, arkasında miras olarak 6000 sayfalık Risale-i Nur Külliyyatı ile milyonlarca Nur Talebesini bırakmıştı. Bediüzzaman'ın naaşı Halilürrahman Dergahı'nda kendisine ayrılan türbeye defnedildi.

Bediüzzaman'ın vefatından iki ay sonra 27 Mayıs 1960'da bir hükümet darbesi oldu. Alparslan Türkeş'in liderliğinde kurulan Milli Birlik Komitesi hükümeti, ilk iş olarak geniş çaplı tevkifler başlatarak Demokrat Partinin ileri gelenlerini

Yassıada hapishanesine topladıktan sonra, Bediüzzaman'ın kabrinin nakledilmesine karar verdi. Kanuni prosedürü de ihmal etmeyen ihtilal komitesi Bediüzzaman'ın Konya'da yaşayan kardeşi Abdülmecit Nursi'den bir nakil dilekçesi alarak 12 Temmuz 1960 gecesi Urfa'daki mezarını kırdırdı. Bediüzzaman'ın naaşı askeri bir uçağa konularak Afyon askeri havaalanında indirildi ve yerini Abdülmecit Nursi'nin de bilmediği bir mezara defnedildi.(37) Hayatında iken O'nun varlığını _istemeyenler, vefatından sonra da rahat bırakmamışlardı.

DIPNOTLAR:

- (1) 1878 tarihi için bkz. Doğum Tarihi.
- (2) Bediüzzaman Said Nursi, İçtima-i Reçeteler, İstanbul, 1990, C.1, s. 10.
- (3) Sadık Albayrak, Son Devrin İslam Akademisi, İstanbul, 1972, s. 198.
- (4) Bediüzzaman Said Nursi, İçtimai Reçeteler, İstanbul, 1990, C.1, s. 23. ; Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayatı, İstanbul, 1990, C. 1, s. 76.
- (5) Abdurrahman Nursi, Bediüzzaman'ın Hayatı, İstanbul, 1993, s. 28.
- (6) Bediüzzaman Said Nursi, İçtima-i Reçeteler, İstanbul, 1990. C.1, s. 24.
- (7) Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lahikası, Germany, 1994, s.438.
- (8) Bediüzzaman Said Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Germany, 1994, s. 83.
- (9) Abdurrahman Nursi, Bediüzzaman'ın Hayatı, İstanbul, 1993, s. 45
- (10) Bediüzzaman Said Nursi, Divan-ı Harbi Örfi, İstanbul, 1995, s. 87.
- (11) Bediüzzaman Said Nursi, Divan-ı Harbi Örfi, İstanbul, 1995, s. 73.
- (12) Age.s. 21
- (13) Age.s.69. ; Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lahikası, Germany, 1994, s. 402.
- (14) Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lahikası, Germany, 1994, s. 439.
- (15) Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayatı, İstanbul, 1990, C.1, s. 297.
- (16) Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, Germany, 1994, s. 77.
- (17) Bediüzzaman Said Nursi, İşârât'ül İcâz, İstanbul, 1994, s. 13.
- (18) Bediüzzaman Said Nursi, İçtima-i Reçeteler, İstanbul, 1990, C.1, s. 28.
- (19) Age. s. 234. ; Bediüzzaman Said Nursi, İçtima-i Reçeteler, İstanbul, 1990. C.1, s. 29.
- (20) Bediüzzaman Said Nursi, İçtima-i Reçeteler, İstanbul, 1990. C.1, s. 29.
- (21) Sadık Albayrak, Son Devrin İslam Akademisi, İstanbul, 1972, s. 201.
- (22) Bediüzzaman Said Nursi, Mektubât, Germany, 1994, s. 76.
- (23) Bediüzzaman Said Nursi, Şuâlar, Germany, 1994, s. 387.
- (24) Bediüzzaman Said Nursi, İçtima-i Reçeteler, İstanbul, 1990. C.1, s. 193.
- (25) Bediüzzaman Said Nursi, Şuâlar, Germany, 1994, s. 462.
- (26) Necmeddin Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi, İstanbul, 1994, s. 254.
- (27) Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lâhikası, Germany, 1994, s. 439.
- (28) Beyannamenin metni için bkz. Bediüzzaman Said Nursi, Bediüzzaman Said Nursi: Tarihçe-i Hayatı, Germany, Temmuz 1994.
- (29) Bediüzzaman Said Nursi, Şuâlar, Germany, 1994, s. 387. ; Bediüzzaman Said Nursi, Mektubât, Germany, 1994, s. 214.
- (30) Bediüzzaman Said Nursi, Şuâlar, Germany, 1994, s. 314.
- (31) Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayatı, İstanbul, 1990, C. 1, s. 457.
- (32) Necmeddin Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi, İstanbul, 1994, s. 279.
- (33) Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayatı, İstanbul, 1990, C.2, s. 832.
- (34) Age.s. 1079.
- (35) Age.s. 1629, 1635. ; Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lahikası, Germany, 1994, s. 453.
- (36) Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayatı, İstanbul, 1990, C.3, s. 1735, 1739.
- (37) Necmeddin Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi, İstanbul, 1994, s. 454.